

Una de les il·lustracions del Diccionario de punk y hardcore de España y Latinoamérica.

La història no escrita del 'punk' valencià

El 'Diccionario de punk y hardcore en España y Latinoamérica' abunda en noms emblemàtics i repeteix carències

C. PÉREZ DE ZIRIZA València

No cal dir que el *punk* va ser, fa més de trenta anys, la més gran sacsejada que mai havia patit la història de la nostra música popular. Fins al punt que, ara mateix, encara hi ha veus que somien amb un nou sisme de dimensions semblants (com que ara el *grunge* fa vint anys) com a única manera que l'escena pop rock recupere el seu esperit contestatari davant del seu previsible i potser adotzenat *statu quo*. La bibliografia anglosaxona sempre ha tingut cronistes i teòrics d'excepció per a documentar-lo, plomes brillants i amb criteri com Legs McNeill, Jon Savage, Greil Marcus o fins

i tot el polèmic Stewart Home, autor d'un recent llibre que qüestiona moltes idees comunament acceptades sobre aquella granellada sense parangó.

Ja sabem que a Espanya, les coses són ben diferents, però darrerament, especialment des de l'àmbit català, s'ha recuperat l'interès per documentar l'escena local de l'època, en aquest cas la barcelonina, amb l'eixida al mercat, gairebé simultània, de tres llibres (*Que pagui Pujol. Una crònica 'punk' de la Barcelona de los 80; Odio obedecer i Harto de todo. Historia oral del 'punk' en la ciudad de Barcelona*). Tots tres radiografiaven la seua escena, però només ens cal a nosaltres, com a valen-

cians, esperar que en l'àmbit estatal (deixant a banda volums que puguen seguir-lo de passada) s'editen reculls que no passen per alt el que es va coure a les nostres terres des del final dels 70 i durant bona part de la dècada dels 80. Perquè, no cal dir-ho, de *punk*, també n'hi va haver a les nostres contrades. El *punk* també va arrelar a València, Castelló i Alacant.

Fins fa poc, el llibre *Hasta el final: 20 años de 'punk' en España*, del 2002, era l'únic que tocava conjuntament l'escena estatal. Però podríem dir, emprant termes suaus, que menyspreava l'escena valenciana en comparació amb l'espai dedicat a altres capitals molt més peti-

tes. Ara mateix, un nou llibre torna a recapitular, tot i que des d'una perspectiva molt més àmplia, una bona llista de bandes *punk* de la península i Amèrica Llatina: el *Diccionario*

Hi inclou una relació de més d'una desena de bandes valencianes

de 'punk' y 'hardcore' de España y Latinoamérica, volum col·lectiu publicat fa poc per Zona de Obras/Fundación Autor, incorpora centenars de fitxes

biogràfiques des d'un presupòsit, com a mínim, curios: considerant els peruans Los Saicos, històrica banda dels seixanta, com a llavor per a la formació de centenars de grups a ambdós costats de l'Atlàntic. I, tracta, com no podia ser d'una altra manera, una relació de més d'una desena de bandes valencianes, entre les quals hi ha Interterror, Animal Cannibal, Anti-Playax, Desguace, Las Rodilleras, Seguridad Social, Vene-reans o Muñecas Putas (de València), Shock Treatment o Malos Vicios (de Castelló) i Maniática o Disidencia (d'Alacant). Tots detallats en breus biografies artístiques.

PASSA A LA PÀGINA 3

PUNT DE MIRA

Amoun, Abail

Joan F. Mira

Quan, fa pocs anys, un editor amic em va posar davant dels ulls *Le tramway* de Claude Simon, amb la proposta maligna de traduir-lo, d'entrada vaig dir que no. Quan vaig obrir la primera pàgina, amb la descripció meravellada del moviment de la maneta que el conductor feia servir per a moure el vehi-

cle, vaig haver de dir que sí: una maneta de bronze convertida en gran literatura, no és cosa que es trobe cada dia. I Claude Simon és, amb Julien Gracq, el més gran prosista francès de la segona meitat del segle XX. L'autor publicà *Le tramway*, una delícia impagable, quan ja tenia prop de vuitanta anys, recordant fragments d'una infantesa a Perpinyà. La família materna del petit Claude posseïa vinyes i celler prop de Salses (on Simon ja adult passava gran part del temps), i hi ha un passatge en què recorda com portaven el raïm al celler, i com els carros s'acostaven fins a tocar gairebé la paret: (p. 78): "Llavors desenganxaven el primer cavall

i el feien avançar lleugerament a fi de poder enganxar el seu arnés a una llarga cadena que, passant per una politja damunt de l'obertura del celler, portava penjada a l'altra punta, al nivell de la carreta, una peça de ferro en forma de penja-robes acabada a cada extrem amb dos anells que un home passava per les anses dels coves, i després cridava 'Amoun!' [apòs quò il criait 'Amoun!'] (*En haut.*) i el cavall, avançant alguns metres al llarg del mur, estirava la cadena que amb un soroll metàl·lic de matraca elevava el cove fins al nivell de l'obertura del celler on, agafant-lo hàbilment, dos homes l'arrimaven cap al trespol, un d'ells

cridava llavors 'Abail!' [*l'un des deux criaït alors 'Abail!' (En bas!)*], el cavall reculava cap al seu punt de partida i l'espècie de penja-robes tornava a baixar". L'autor, òbviament, identificava aquestes transcripcions seues dels mots "amoun" i "avall" com una forma de dialecte exòtic. Això pensaven el petit Claude i el gran Simon: un *patués* rústic indigne de ser escrit amb normes pròpies, amb correcció gramatical. Com més d'un escriptor valencià, de fa cent anys i d'ara, sobretot dels que volen fer carrera a Madrid per estar més *amoun* i no ací *abail*. Però cap d'ells no ha escrit *Le tramway* de Simon.

Relacions humanes que puguen i baixen

LES TEMPTACIONS

Anna Lis
Edicions 96
Tavernes de Valldigna
116 pàgines

Francesc Calafat

El conte no sempre té sort en el circuit literari, però és un gènere que sol atraure perquè se situa al bell mig d'una cruïlla de camins. És cobejat sovint tant per autors primerencs com experimentats, perquè és un territori que evidencia a la primera l'enginy i la tensió literària —o la seua absència—, perquè encara que no s'aconsegueixca un llibre redó, retrata el que és fonamental: el pols narratiu de l'escriptor. És una forma que exigeix una bona esgrima per a gestionar la concisió, l'economia, la intensitat i saber apuntar les coses no dites. A més, el relat breu exigeix controlar el laç de la circularitat i del final a fi d'atrapar o sorprendre el lector.

Aquestes idees me les ha suggerides la lectura amable de *Les temptacions* d'Anna Lis, la seua primera incursió en la ficció. Abans havia practicat l'assaig filosòfic en *Passió*, *revolta*, i *pacte*. Les cares ocultes de l'amor.

Els tons i les intencions, com és d'esperar, hi són ben diversos, però ens hi trobem un fil conductor que les embasta: la narradora decideix provar sort en diversos tallers literaris per a polir els seus afanys creatius; l'experiència, descrita amb mordacitat, és bastant frustrant, però és la guspira que motiva les distintes tongades de relats. Hi predominen les relacions sentimentals, però hi tenen també pes l'amistat i la relació de pares i fills, sense oblidar una jornada delirant en l'ensenyament actual. Un grup curt de relats gira al voltant de les actituds i les situacions de les persones en la postguerra. La resta observa el present. És molt suggestiu com una dona lliga la pèrdua de la innocència i la frustració amorosa amb la mort de Manolete. Un parell de relats, que funcionen com un joc d'espills, mostren les dues versions d'una frustració amorosa, relacionada amb la famosa bufetada a Gilda. Els mites del glamour americà dominen altres històries, com la protagonitzada per una Ava alumna i un Sinatra professor, valencians, que emboliquen la seua vida gràcies a la ficció. En les relacions són evidents les diferències entre homes i dones, on sovint la part feble cau sobre la dona, que ha hagut de silenciar els fracassos, però a la llarga acaben reaccionant. El punt de mira femení és clau i així hi tenen relleu la seducció, la coqueteria, la roba com a forma d'expressió. La ironia sobre la mirada de la dona és bona, com ara la llengua esmolada que fan servir dues senyores que es tiren al coll sense despenjar-se ni perdre les maneres.

Tot plegat, Anna Lis basteix una galeria notable d'actituds i de situacions que corren per les pujades i les baixades de relacions humanes tan àmplies com complexes. Contades amb una prosa funcional, col·loquial, plena de girs de tota mena, on cada conte se sosté en una imatge i una estructura que la ressalten. Sovint acaben amb una campanada final que aporta ambigüitat, contundència o una lectura inesperada.

MIQUEL GIL MÚSIC

“El que Internet et lleva, Internet et torna”

XAVIER ALIAGA
València

Costa suors i alguna llàgrima haver de comprimir la trajectòria de Miquel Gil (Catarroja, 1956): músic de referència, multiguardonat, exmembre dels mitològics Al Tall i una autoritat internacional de la música d'arrels, amb aclamades gravacions en solitari com ara *Orgànic*, *Katà* o *Eixos*, folk mediterrani i exploratori interpretat amb la seua rugosa i intransferible veu. Galons que no han erosionat el seu tarannà proper i afable, de xafar terra. Sempre prest a col·laborar amb els músics joves (els "nanos", com ell els nomena), tampoc no ha dubtat a recórrer a una eina innovadora com ara el *crowdfunding* (micromecenatge, petites aportacions econòmiques dels seguidors) per a finançar i gravar en condicions òptimes el seu nou treball discogràfic, *Xmarciannes* (Temps Record, 2011).

La idea del micromecenatge va partir de Marc Sempere (més conegut com a Marquet, de Compartir dona gustet), que havia recorregut al sistema per rodar *L'Arròs movie*. "Em va telefonar i vaig pensar és que si Marquet estava en això, havia de parar-li atenció. Vaig xafardejar un poc, vaig veure que tenia bona pinta i em vaig adreçar a Ver-

kami", diu en al·lusió a la plataforma de *crowdfunding*. "El nostre va ser dels primers projectes musicals a entrar-hi, uns dies després dels Arthur Caravan, que foren els pioners", aclareix. Ganes d'experimentar o necessitat? "Hi havia una necessitat", confessa, "les indústries discogràfiques i culturals estan ensorrant-se o en procés de canvi radical. Costa finançar una producció discogràfica perquè no hi ha contraprestació, et pots quedar penjat d'una inversió que és necessària perquè, en cas contrari, no dones notícia del

El nou disc s'ha finançat amb el sistema del micromecenatge

teu treball, no provoques que et contracten... I vaig pensar que allò podia tindre gràcia: el que Internet et lleva, Internet et torna". "Realment va ser una sorpresa", prossegueix, "no sols en el tema econòmic. Es van produir una sèrie de sinèrgies amb el públic, debats al voltant de l'ètica i de l'estètica que em van fer reflexionar. En acabant, qui t'està pagant la teua producció és el teu públic, que té el mateix

interés que tu: que les coses siguuen bé. I està la qüestió de la confiança: ells confien que faràs un bon ús dels seus diners i que no te'ls gastaràs en fires i festes i grans esdeveniments", ironitza amb destinataris obvis.

Si s'ha de jutjar pel resultat artístic, els mecenes de Miquel Gil deuen estar satisfets. "Per a mi va ser una confortabilitat total: de la idea inicial de no eixir-te'n del cercle primari de la banda, amb sistemes MIDI de suplantació d'instruments, a poder acabar el treball en un molt bon estudi, on jo volia, i amb els músics que jo volia, canvia molt la cosa. Els mecenes es plantejaven si calia tot allò, però jo els deia que no és el mateix gravar les guitarres d'un disc en un dia que tindre-hi tres o quatre dies", argumenta.

Una altra qüestió que mereix explicació: el títol del disc és una broma de consum intern, però amb un rerefons conceptual amb molla. "No passa de ser una bandarrada que vaig pensar per provar el micròfon, amb alegries flamenques, barrejades amb fandango valencià i ritme argentí de milonga, quasi d'havanera. Una marcanada del quinze. És una manera de posicionar-te davant el patrimoni musical —a mi m'agrada anomenar-lo música de transmissió oral—, com l'utilitzes, què fas amb ell en el segle

El músic i cantant Miquel Gil fotografiat a València. / JESÚS CÍSCAR

XXI. El límit està en la imaginació. Moltes voltes ens posem massa fermes, però qui més ha fet per les malaguenyes ha estat la conjunció de Botifarra amb Obrint Pas. L'efectivitat no sempre passa pels usos museístics", teoritza.

Folk sense límits, amb adaptacions de cançons populars o

NOTES DE CAMBRA

L'origen

Manuel Baixauli

Abans d'emprendre una de les darreres reescripcions d'una novel·la que vull enllestir enguany, intente posar ordre en les notes que he fet servir des que vaig iniciar el projecte, i que he anat introduint, indiscriminadament, en un calaix. N'hi ha de tot: idees soltes escrites de pressa en qualsevol paper, esquemes, una entrada de museu, propostes de noms per a personatges, fotos, títols possibles... Hi trobe, també, el document espurnat: un tiquet de verduleria en el revers del qual vaig escriure, per primera volta, alguna visió relacionada amb el món que avui forma la novel·la. Aquest fràgil paperet en fou l'origen, la font. Tot sorgí a partir seu aquell matí, ara fa més de tres anys, en què hi vaig escriure una pluja d'idees, o, més aviat, una pluja d'imatges, que després van prendre cos i es convertiren en obsessions. Tanmateix, ara que el llibre està en fase terminal -tot i que, en el meu cas, les agonies són de durada indefinida-, ara que se n'ha esvaït una gran part de la boira que oculta les històries en un principi, és curiós veure

com, del que hi ha escrit en aquell paperet, no en queda, en la versió actual del llibre, pràcticament res. I no tinc dubte que la història va nàixer d'ell. Qui ho diria, en aquell moment, que aquelles imatges errants, unes imatges com tantes que cada dia em visiten la ment i que rarament anote, germinarien en una novel·la. I qui diria que el resultat final de la novel·la tindria tan poc a veure amb elles. Ho rumie i mire el rellotge. És hora de dinar. Al cap de pocs minuts seiem a taula amb els meus fills i la meua dona. Avui dinem arròs al forn. Mire la meua companya. Calladament, pense: on, i quan, s'inicià tot? Intente recordar l'instant en què ella començà a existir per a mi, la primera imatge que en tinc, la primera impressió que en produí. A penes puc evocar-lo, aquell moment. Hi predomina la boira, la imprecisió, com en un primer esborrany. Qui ho diria, que aquell esborrany prendria cos i evolucionaria fins a esdevenir aquesta família. I la prolongació no humana de la família: casa, mobles, cotxe, biblioteca, arròs al forn... I tal pensament em posa en guàrdia: tota idea, o imatge, o sensació fugissera,

que ara ens pareix insignificant, pot convertir-se en decisiva sense que un ho pugua preveure. El repertori d'imatges, idees o sensacions que tenim al llarg d'un dia és immens, i els dies se succeeixen ininterrompudament. Qui sap quins pocs d'aquests incomptables es-

borrany prendran cos i esdevindran decisius per a la nostra vida. Qui pot distingir, de primeres, si una espurna és efímera, inestable i caduca, o si en canvi és l'inici tímid d'un foc que esdevindrà perdurable? L'art, i la vida, són imprevisibles.

posant música a la poesia contemporània d'autors vius com ara Anna Montero, Enric Casasses, Enric Monforte, Tono Fornés. Amb l'excepció del mestre Estellés. "No deixa de ser una anècdota, perquè m'interessa adaptar personal que estiga viu i ben viu", apunta. I nega honestament tindre un coneixement exhaustiu de la producció poètica actual en llengua catalana. "El responsable d'això és Ramon Guillem, bibliotecari de Catarro-

ja, a més de poeta. Ell em feia la tria d'autors, que jo anava llegint per escollir els que m'interessaven. Però hi ha una sèrie d'autors que vaig repetint, potser perquè m'agrada com escriuen, per una imatge, per una paraula...".

Un altre mecanisme explicatiu del disc ha estat el rodatge de les cançons abans d'entrar en l'estudi. "Començarem al Mediterrània de Manresa fa dos anys. Allí férem una preestrena de *X marcianes*, de la qual han

arribat tres cançons al disc. La resta no s'han gravat. Hem tingut la sort de complir la utopia de veure què en pensa el públic, les caretes que fan, fer que les músiques deixen petja en les cançons. En aquest nivell, el disc està bastant reposat, les cançons han anat sedimentant-se, no han entrat cap a dins a la primera impressió, i això es nota", resumeix sobre les seues marcianes amb sabor a salobre. Folk valencià d'escala planetària.

La identitat d'un gènere

VE DE LA PÀGINA 1

La selecció, pel que fa als nostres grups, duta a terme pels periodistes Kike Turrón i Kike Babas, és tremendament capritxosa: remarca alguns noms sense pes històric i n'obvia uns altres (com ara La Resistència o La Morgue), i no recalca prou la feina que segells com el castellonenc No Tomorrow han irradiat a la resta de l'Estat. A més, sempre és un problema marcar els límits d'un treball d'aquestes característiques, perquè el *punk* estén els seus tentacles fins a gèneres com el rock urbà, l'*ska punk* o el *post punk* en totes les accepcions, i això, com és el cas, implica que grups tan divergents com Decibelios, At The Drive In, Corn Flakes, Derribus Arias, Gabinete Caligari o Ska-P siguin agrupats en el mateix llibre, i uns altres que, no difereixen massa, en queden exclosos. Posar portes al camp sempre comporta els seus riscos.

Així que podem dir que la història del nostre *punk* encara no té qui l'escriga. Almenys no amb l'amplitud o el rigor que seria desitjable. El veterà periodista local Eduardo Guillot, de fet, és plenament conscient d'aquesta carència. I per això fa ja uns quants mesos que treballa en un film documental, titu-

lat *Miles de muchachos*, encara en fase de producció, que tracta una escena que ell va conèixer de primera mà, i amb la qual poder mostrar que a València, com a Barcelona o Madrid, també vam tenir les nostres fites seminals, els nostres La Banda Trapera del Río o els nostres Kaka de Luxe: "Haguérem de bregar amb més dificultats per

La història del nostre 'punk' encara no té qui l'escriga

València va apostar pel so tecnificat i va relegar el 'punk' a la marginalitat

a enregistrar discos, però es pot dir que potser Doble Zero haurien estat, salvant distàncies, la Trapera valenciana. A més que, en aquells moments, Anàlisis de Orina, Juguets de Precisión o Guerrilla Sub ja esmolaven instruments, tot i no que no en queda cap constància gravada. Kaka de Luxe podien ser *punk*

per actitud, però no pel que fa al so". Les raons, con sempre, cal buscar-les en "una indústria discogràfica gairebé inexistent", i potser també en el fet que "la ciutat va despuntar com a estandard del so tecnificat, i va relegar el *punk* a la marginalitat".

En resum, i anant al gra, la pregunta clau, que a més justificaria el tractament individualitzat de l'eclosió *punk* valenciana, és si es pot parlar d'un gènere que, pel que fa a la nostra Comunitat, tinguera trets propis. Guillot opina que sí, que "amb l'excepció d'Euskadi, els trets de les bandes *punk* eren semblants als de tot l'Estat", però el valencià també va tenir "peculiaritats pròpies", com ara una "estètica deutora no només dels Pistols, sinó també de The Damned o els 999, particularment influents ací", així com "evolucions interessants com la d'Interterror, que va ampliar el seu ventall d'influències fins a les bandes sonores de Morricone o el rockabilly, a l'estil de The Clash" o, d'altra banda, demarcantges del component reivindicatiu inicial com el dels Seguridad Social, "que apostaren per un discurs eixerit i amb sentit de l'humor, sense cap compromís ideològic."

A MANERA DE TASCÓ

Fuster, cinquanta anys després

Vicent Alonso

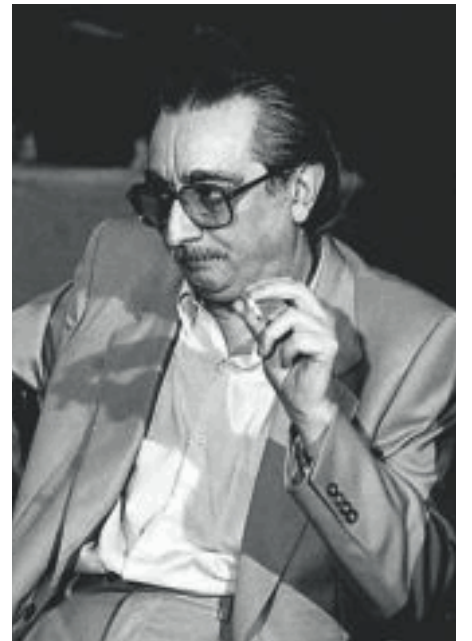
Del dossier que la revista *Serra d'Or* (febrer, 2012) dedica al Fuster de *Nosaltres, els valencians*, transcorreguts ja cinquanta anys des de la seua publicació (1962), no es pot dir que haja defugit l'anàlisi del diagnòstic i de la proposta de futur que aquest assaig presentà a la societat valenciana d'aleshores. Carme Gregori, Francesc Pérez-Moragón, Antoni Furió i Miquel Nicolàs, des d'angles diferents, ens presenten una visió de l'escriptor que poc té de nova, però ho fan amb l'ajuda de matisos que constaten fins a quin punt el temps ajuda a entendre més justament.

Quasi com un postulat per a tota discussió possible, em sembla que paga la pena tenir present l'argumentació de Carme Gregori, sostinguda en l'afirmació que també *Nosaltres els valencians* fou escrit com un assaig, com una proposta i no com un recull doctrinal, és a dir, amb tota la provisionalitat que defineix no solament el gènere sinó també una actitud intel·lectual que l'escriptor de Sueca popularitzà entre nosaltres. I en efecte, a la proposta de Fuster, en aquells moments de la nostra història, li faltaren lectors capaços de formular arguments de pes en contra de les seues tesis; li faltaren els "col·laboradors-contradictors", com ell mateix reconegué i com ara ens recorda Gregori. No serà fàcil oblidar com van reaccionar els sectors dretans més reaccionaris i no hi ha dubte que si el debat no existí, fou perquè alguns imposaren la injúria i la violència. No sabem, tanmateix, què

hauria passat en cas que no haguérem entrat en aquesta dinàmica de persecucions i odís, que l'article de Pérez Moragón descriu amb cura. Ja sé que és un recurs purament retòric formular aquesta mena de condicionals, però vull posar èmfasi en el fet que les idees de Fuster, a més de l'animadversió més virulenta, també generaren adhesions incondicionals, potser perquè eren massa originals—massa allunyades de l'horitzó d'expectatives del moment—, i expressades a més en un llenguatge brillant, incisiu, d'una qualitat literària que per primera vegada en la nostra història recent podíem posar al nivell de qualsevol escriptor europeu. La mancança de "col·laboradors-contradictors" procedia d'ací i d'allà, és a dir, dels que es negaven a debatre perquè volien imposar per la força les seues idees i dels que estaven massa enlluernats per la figura de l'escriptor. Siga com vulga, és indiscutible l'actitud de Fuster proposant un debat i exigint la confrontació d'arguments, capaç de generar més llum en cerca de la veritat. Gregori opina que algunes de les discussions contem-

porànies sobre l'assumpte criminalitzen l'escriptor, el fan responsable de tots els mals del valencianisme. Crec que no li falta raó, però convindria també acceptar amb totes les conseqüències que el temps ha fet de la discussió a propòsit de les tesis fusterianes una activitat més raonable i que, alhora, molts han hagut d'assumir que posar entre interrogants algunes de les afirmacions de *Nosaltres els valencians* no és cap traïció o sacrilegi. Encara patim la "somnolència digestiva" de què parlava Fuster, a la qual, i no sense clarividència, qualificava de perpètua.

És ben saludable, doncs, que persones com les que signen aquests articles, reflexionen obertament a propòsit d'un llibre—"text evangèlic" per a alguns, "assaig demoníac" per a uns altres, com el descriu Miquel Nicolàs— d'una influència innegable en les nostres vides. Només un insensat pot negar les

L'escriptor Joan Fuster. / JORDI VICENT

Una altra qüestió és si té sentit encara el debat que Fuster proposà

influències positives de Fuster. Esmentar-ne el mestratge universitari, com fa Furió en aquest dossier, es quedar-se curt, perquè qui podria negar-li una autoritat semblant, o superior, en l'àmbit de la creació? Una altra qüestió és si té sentit encara el debat que Fuster proposà i que altres, amb més o menys fortuna i profunditat, han représ els darrers anys. Quina és la seua vigència? L'article de Nicolàs, tot i que assenyalava els punts oberts de *Nosaltres els valencians* que encara podien ser motiu de debat, diu també que "l'assaig de Fuster ha perdut vigència en aquelles parts més allunyades de la sensibilitat postmoderna (el basament historicista i l'ensonyament polític correlatiu)". I és que els temps han canviat decisivament i no té cap sentit obviar-ho.

CARTES DE PROP

Rondinaires amables i amenaces de fons

Enric Sòria

Del 27 de gener al 6 de febrer d'enguany, el Liceu programava una òpera del valencià Vicent Martín i Soler, *Il burbero di buon cuore* (*El rondinaire de bon cor*), en coproducció amb el Teatre Reial de Madrid i amb Jordi Savall com a director musical. No és la primera vegada que el Liceu presenta una obra de Martín i Soler, encara que tampoc el sovintege en excés. Era, en tot cas, una bona ocasió de sentir la música d'un dels compositors més amables d'una època daurada. *Il burbero* és una de les peces més conegudes de Martín i Soler, per la seua qualitat intrínseca i potser també perquè inclou dues àries que Mozart va regalar graciosament al valencià. A més de col·legues, Mozart i Martín eren amics. A banda de regalar-li àries, l'austriac cità, amb aprovació, *La cosa rara* de Martín i Soler a *Don Giovanni*. Un detall que, per cert, mai va tindre amb Salieri.

En els comentaris previs a l'estrena, Jordi Savall ens recordava que la posteritat ha sigut injusta amb el músic valencià. Molt popular en el seu temps, les òperes i els ballets de Martín i Soler se senten poc en l'actualitat, llevat d'excepcions, com l'any 2007, pel bicentenari de la seua mort. Savall ho atribueix a l'omnipresència de Mozart, que l'ha eclipsat massa. Però, com diu Savall, "és que Mozart és únic". Cap músic del seu temps resistiria la comparació. Probablement s'hi afegeix el fet que Martín i Soler va ser un músic que no parà en torreta. Va treballar a Madrid, Nàpols, Viena, Londres i Sant Petersburg, i la seua música arrossega una vistosa barreja d'influències espanyoles, italianes i austríaques. En

un temps de nacionalismes musicals en pugna, com van ser els de la musicologia del segle XIX i bona part del XX, aquest cosmopolitisme sense manies del valencià li va passar factura. Per a la història de la gran música, ser valencià (o, per al cas, espanyol) era com no ser d'enlloc, i ací tampoc el consideraven, en realitat, de casa.

Fa temps que Jordi Savall sí que presta atenció "al nostre Rossini" —com l'ha batejat, amb un punt d'entusiasme—, i

Les òperes i els ballets de Martín i Soler se senten poc en l'actualitat

país, com ho proven les seues gravacions de les ensalades del XVI (amb Studio Musicae València), de Joan Cavanilles, del *Cançoner del duc de Calàbria*, l'*Homenatge al Misteri d'Elx* del 2004 o, recentment, l'estoig dedicat als Borja. En tot cas, és d'agrair. Per cert, tant en la gravació del Misteri com en els CDs dels Borja els aficionats podiem disfrutar de la meravellosa veu de Montserrat Figueras, esposa i companya de viatge artístic de Jordi Savall, que desgraciadament ens abandonà el novembre passat. Quan un artista viu amb plenitud la música que interpreta, tal com va fer Montserrat Figueras durant dècades, la felicitat que proporciona és incalculable. Recordar-la ací, també amb gratitud, és el mínim que es pot fer.

d'òpera amb més tradició d'aquesta part del món. No deixa de ser paradoxal que això passe en un moment en què, a Barcelona, ha augmentat més d'un 8% la xifra d'espectadors de teatre i que una molt bona part d'aquests espectadors ha anat a veure —i escoltar— musicals. Com ja sabien els programadors de Broadway del 1929, les crisis econòmiques solen estimular les cues a les taquilles, perquè la gent vol distraure's de la mala maror. No és el cas del Liceu. L'òpera és més cara, sens dubte, i requereix ajuda pública. Però la sospita d'una mala gestió tampoc s'ha de descartar. Cap altre gran teatre d'òpera europeu ha hagut de suspendre la programació, fins ara. El fet és que la plantilla de treballadors se sent amenaça-

Una escena de l'òpera *Il burbero di buon cuore*, de Vicent Martín i Soler.

ja el 1991 enregistra una versió excel·lent de *La cosa rara*. Savall coneix molt bé aquest repertori i la seua direcció de *Il burbero* prou que ho demostra. És jovial i sap ressaltar les enjogassades felicitats de la partitura. No sé si influeix en res que el pare de Savall també fóra valencià (d'Oliva, concretament), però el cert és que el violagambista i director català ha dedicat molt de temps als músics del nostre

Però el Liceu també ha sigut notícia aquests dies per motius menys melodosos. S'ha anunciat que el teatre tancarà durant dos mesos i suprimirà quatre espectacles previstos, entre els quals *Pelléas et Mélisande* de Debussy i *Der Zwerg* de Zemlinsky. El motiu: la crisi. Concretant més, la retallada de subvencions públiques i la caiguda d'ingressos procedents del mecenatge que ha patit el teatre

da; els espectadors, maltractats, i els patrocinadors, si abans desconfiaven, ara tenen més motius per a fer-ho. El Liceu viu hores amargues i, com s'encarregava de subratllar Xavier Cester a les pàgines de l'*Avui*, ací no dimiteix ningú. Aquests dies, la música festiva de Martín i Soler podia ser, com a màxim, un lleuger lenitiu de la incertesa. Tampoc se li pot demanar més.

DISSIDÈNCIES

Molts ninots indultats

E. Cerdán Tato

Últimament, assistim a l'augment del nombre d'aturats i d'analistes polítics. El primer estremeix, el segon, entendreix. Estremeix, el primer, perquè a final de mes no ixen els comptes a ningú, i menys que a ningú, a qui l'estripa l'atur en directe i sense contemplacions i l'immola en honor d'aqueixos mercats invisibles, perversos i feroços, que s'invoquen a l'abric dels interessos més abjectes. Entendreix, el segon, perquè a tots els que vam escoltar o vam veure tots aquells que es van iniciar en els debats socials i polítics radiofònics o televisius, el pas dels anys, ens han permès contemplar l'avorrida ascensió d'uns contertulians o tertulians a comentaristes de l'actualitat, i finalment a analistes polítics, i quin abisme entre un parer o opinió, tan espontani i personal, i el delicat, responsable i elaborat exercici intel·lectual de descompondre, amb el bisturí de la retòrica, un govern, una oposició o un partit en les seues pròpies parts i partides, i no trobar-hi, a vegades, més que llepolies. En tot cas, aqueix anomenat bisturí de la retòrica sol esdevenir instrument de lloguer i complaença, i l'anàlisi política que s'hi pretén queda, normalment i col·loquialment parlant, a benefici d'inventari. Ben cert és que moltes d'aqueixes tertúlies són benèvols i, poc abans del tancament, solen indultar, encara que siga parcialment, les seues preses. Més indulgent, i més àgrafa, en certs moments es mostra i es pronuncia la societat, quan li toca el torn, tant en matèria solemne com en la que afecta el costum i la tradició popular, i els seus ritus i celebracions. La societat també és molt receptiva en tot allò que fa a l'honor calderonià, i una mostra d'aqueixa mateixa societat ho va justificar per escrit —encara que molt mal escrit—, fa poc de temps: no hem enviat la nostra ortografia a lluitar contra el suborn. En aquest punt, la mostra d'aqueixa mateixa societat no va tirar mà d'indult: va absoldre, simplement i planerament, encara que a efectes pràctics l'acte tinga molt de generositat i perdó, per la meitat més un.

Amb tant com s'ha especulat, ja no se sap molt bé qui imita a qui: si l'art a la realitat o la realitat a l'art, tampoc importa molt, perquè és més o menys el mateix. Però, en vespres de Falles, convé anar amb tacte i posar al tema un punt de severitat. Em referisc que aqueixa inclinació a l'indult és contagiosa, i els nostres festers han de ser molt mirats amb aqueixa vocació o inspiració última del foc: la purificació. Furtar un ninot a les flames pot ser quasi sacríleg, i, d'altra banda, el ninot, més que indultat, sembla condemnat a no consumir-se, a no reduir-se a cendres, com és el seu destí, en definitiva, a no participar en la culminació de la festa, a ser-ne expulsat i sentenciat, a romandre perpètuament o permanentment en la mol·licia i l'avorriment d'un museu. Que no atorguen la gràcia o la desgràcia de l'indult més que l'estrictament reglamentat, que no s'excedisquen en les seues funcions i que es deixen de sentimentalismes, en fi, que ens donen la festa en la calor i el color de la crema. Perquè és un goig veure entre flames un polític fet de rajoles i cartó. La realitat ja indulta massa ninots.

Recomanem...

INFANTIL
per XAVIER ALIAGA

AMUNT I AVALL

Oliver Jeffers
Andana
Algemesí, 2011
50 pàgines

Una ullada als contes il·lustrats de l'australià Oliver Jeffers (Port Hedland, 1977) serveix per a comprendre per què els seus llançaments s'han convertit en autèntics fenòmens editorials. Un factor en són els dibuixos, de factura senzilla però captivadora, amb una encertada gestió del color i dels espais. Però també atrapa els menuts per les històries poc convencionals. Andana ens porta en la nostra llengua la darrera, la d'un xiquet i el seu amic pingüí que vol materialitzar el seu somni de volar.

ASSAIG
per X. A.

HISTÒRIA DEL VOLEIBOL A XÀTIVA

M. Àngeles Vidal
i Josep Lluís Fitó
Autoedició
Xàtiva, 2012, 157 pàgines

Contar la trajectòria d'un esport minoritari com el voleibol en una ciutat com Xàtiva sols té sentit si hi ha una bona història darrere, com ara el pas als anys 80 i 90 per l'elit espanyola femenina després d'un pioner treball de base. Un apassionant itinerari, materialitzat en un volum de gran format i un profús esforç documental, que recorren amb esperit evocatiu i reivindicatiu l'entrenadora M. Àngeles Vidal i el periodista Josep Lluís Fitó.

NOVEL·LA
per ADOLF BELTRAN

EL QUADERN DE LES VIDES PERDUDES

Silvestre Vilaplana
Edicions Bromera
Alzira, 2012. 191 pàgines

Hi ha alguna cosa més terrible que la pèrdua progressiva de la memòria per a algú que estima els llibres per damunt de qualsevol altra cosa? Els llibres, la literatura, són al centre d'aquesta novel·la d'intriga en què hi ha un assassí i uns crims, hi ha un ancià cada vegada més assetjat per la malaltia mental, i el misteri d'una desaparició, i un món inquietant. Silvestre Vilaplana fa un salt important en la seua narrativa amb aquest thriller psicològic dens i complex.